

Notitie

Contactpersoon Maaïke Teunissen

Datum 11 juni 2010

Kenmerk N004-4697958MTU-evp-V01-NL

Quickscan externe veiligheid Waterwijk in Urk

In opdracht van de Amer Ruimtelijke Ontwikkeling heeft Tauw een quickscan externe veiligheid uitgevoerd ten behoeve van een stedenbouwkundig- en bestemmingsplan voor de wijk Waterwijk in Urk.

1 Achtergrond en opzet van het onderzoek

De gemeente wil op de locatie een nieuwe woonwijk realiseren. Het plangebied van het nieuwe te ontwikkelen woonwijk in Urk is opgenomen in figuur 1.1. Waterwijk wordt gerealiseerd ten oosten van Urk aan de Urkerweg. Ten behoeve van deze ontwikkeling moet een bestemmingsplan worden opgesteld. In het kader hiervan is een quickscan externe veiligheid uitgevoerd. In figuur 1.1 is het plangebied aangegeven.

Het doel van dit onderzoek externe veiligheid is het in kaart brengen van externe veiligheidsknelpunten die de voorgenomen planontwikkeling van het plangebied kunnen belemmeren.

In deze notitie wordt is het wettelijk kader bijgevoegd in bijlage 1. De bevindingen staan beschreven in hoofdstuk 1. Deze notitie sluit af met de conclusie en aanbevelingen in het tweede hoofdstuk.

Figuur 1.1 Plangebied Waterwijk in Urk

2 Bevindingen

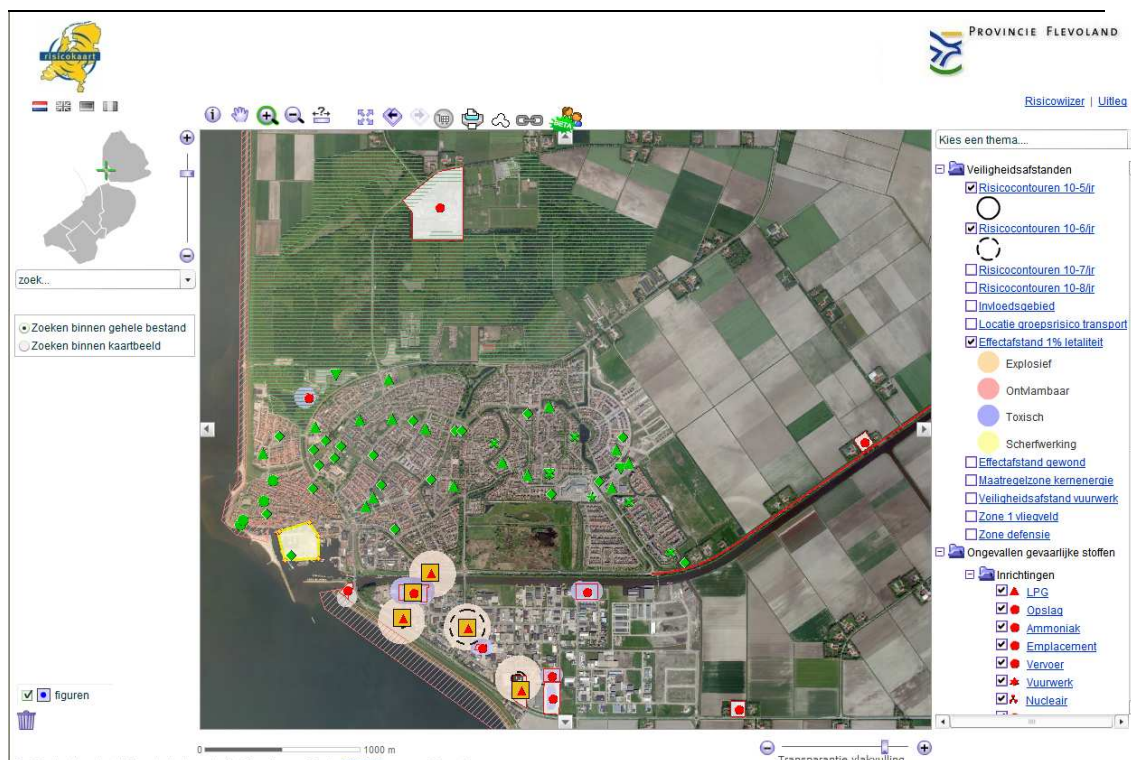
In dit hoofdstuk worden de bevindingen beschreven van de quickscan externe veiligheid waarbij gekeken is naar het vervoer van gevaarlijke stoffen, buisleidingen en de aanwezigheid van risicovolle inrichtingen. Hiervoor zijn de risicokaart en de risicoatlassen weg, spoor en water gebruikt.

In de volgende paragrafen worden eerst de inrichtingen en daarna de verschillende routetypes beschreven voor het aspect externe veiligheid.

2.1 Inrichtingen

Er liggen enkele bedrijven op meer dan 600 meter van het plangebied. Figuur 2.1 geeft een afdruk van de professionele risicokaart weer. Hierop is te zien dat de gepresenteerde contouren (1 % effectafstand) het plangebied niet overlappen.

Vlakbij het plangebied liggen de bedrijven waarvan Weerstand Production B.V. op 600 meter ten westen van het plangebied de het meest dichtbij ligt (www.risicokaart.nl). Dit bedrijf heeft opslag van gevaarlijke stoffen (ammoniak). Op de kaart is te zien dat de effectafstanden van dit bedrijf en de bedrijven verderop (1% letaliteit) het plangebied niet overschrijden. Bedrijven vormen daarom geen belemmering voor externe veiligheid.

Figuur 2.1 Uitsnede risicokaart [www.risicokaart.nl]

2.2 Vervoer over de weg

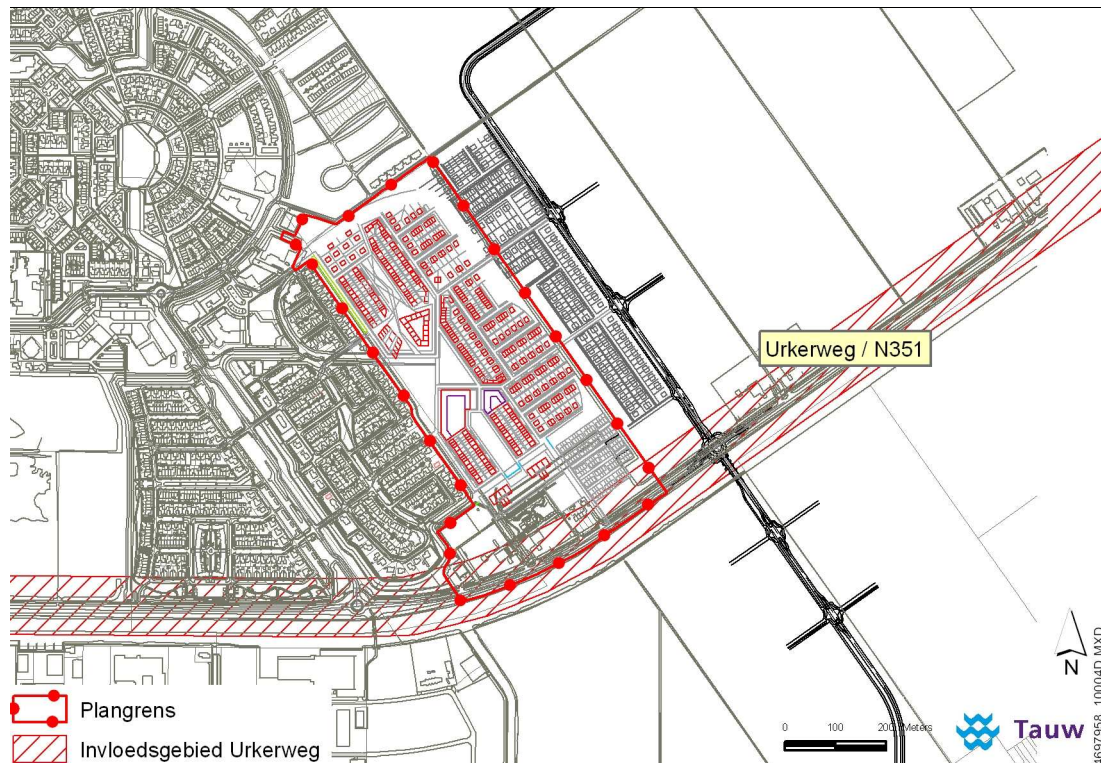
Over de Urkerweg worden gevaarlijke stoffen vervoerd, waaronder stoffen in categorie LF1 en LF2. In tabel 2.1 staan de categorieën gevaarlijke stoffen opgenomen. Vier hoofdcategorieën worden daarbij onderscheiden: Gas of vloeistof (Liquid) en Toxisch of brandbaar (Flammable): GT, LT, GF en LF. Aan deze categorieën wordt een getal gekoppeld en hoe hoger het getal, hoe groter de gevaarspotentie in die groep [Inzicht in transport gevaarlijke stoffen; Provincie Flevoland; 2007].

Het invloedsgebied van deze categorie (LF1 en LF2) is 58 meter. Deze weg loopt vlak langs het plangebied. Op figuur 2.2 is deze zone gepresenteerd en hier is uit af te lezen dat de bebouwing opgenomen in het huidige bouwkundige plan net de contour raakt. Ten gevolge van dit bouwkundige plan zal de toename van het aantal mensen binnen het invloedsgebied zeer gering zijn en heeft dit naar verwachting een minimaal effect op het groepsrisico. Op basis hiervan concluderen wij dat de ontwikkeling binnen 58 meter vanaf de weg geen belemmering geeft voor externe veiligheid voor het aspect vervoer van gevaarlijke stoffen over de weg. Indien het bouwkundige plan gewijzigd wordt, adviseren wij opnieuw dit onderdeel te beschouwen.

Tabel 2.1 Stofcategorieën en voorbeeldstoffen wegtransport [Provincie Flevoland; 2007]

Hoofdcategorie	Categorie	Voorbeeldstof	Bijbehorende 1 % letaliteitsafstand *
Brandbare gassen (GF)	GF1	Ethyleenoxide	55
	GF2	Butaan	240
	GF3	Propaan	325
Toxische gassen (GT)	GT1	Koolmonoxide	
	GT2	Methylmercaptaan	200
	GT3	Ammoniak	575
	GT4	Waterstofjodide	>4000
	GT5	Chloor	>4000
Brandbare vloeistoffen (LF)	LF1	Heptaan (diesel)	58
	LF2	Pentaaan (benzine)	58
Toxische vloeistoffen (LT)	LT1	Acrylnitril	760
	LT2	Propylamine	950
	LT3	Acroleïne	>4000
	LT4	Methylisocynaat	>4000

* Deze invloedsgebieden kunnen volgens DVS worden aangehouden bij bovengronds transport van deze stoffen

Figuur 2.2 Plangebied met invloedsgebied rondom de Urkerweg

2.3 Effecten vanuit vervoer over het water

De vaarwegen waarover gevaarlijke stoffen vervoerd worden, liggen meer dan 2 kilometer van het plangebied. In het definitief ontwerp basisnet is te zien dat deze vaarwegen rond Urk groen gemarkeerd zijn. Dit is de categorie scheepvaart zonder frequent vervoer. Dit zijn de overige scheepvaartwegen binnen het basisnet. Hier vindt weinig of geen vervoer van gevaarlijke stoffen plaats. (Ter oriëntatie: vervoer van brandbare vloeistoffen in huidige situatie minder dan één geladen benzinetanker of het equivalent daarvan per dag.). Voor deze vaarwegen geldt dat er geen PR 10-6 op het water komt, geen GR verantwoording nodig vanwege nauwelijks merkbare effecten op het groepsrisico. Daarnaast is er geen plasbrandaandachtsgebied. Het aspect water vormt daarom geen belemmering voor externe veiligheid.

2.4 Effecten vanuit vervoer over spoor

Het spoor ligt ongeveer 15 kilometer van het plangebied. Dit ligt ruim vanaf de 200 meter grens (veiligheidszone) die aangehouden moet worden voor het inventariseren van het groepsrisico (conform basisnet spoor). Daarnaast is volgens Het rekenprotocol Vervoer Gevaarlijke Stoffen per Spoor de grootste 1 % letaliteitsafstand 3 kilometer (categorie D4) van stoffen die over het spoor vervoerd kunnen worden. Wat betreft het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor geeft dit voor externe veiligheid geen knelpunt.

2.5 Effecten vanuit vervoer door buisleidingen

Op de risicokaart is te zien dat een buisleiding meer dan 3 kilometer van het plangebied loopt. De Gasunie bevestigt dit ook. De maximale veiligheidsafstand is 180 meter. VROM en Gasunie adviseren alvast rekening te houden met een inventarisatieafstand van maximaal 580 meter. Dit betekent dat buiten de 580 meter tot de grootst denkbare gasleiding er geen reden is om aan te nemen dat er een invloed zou kunnen zijn op het groepsrisico. Buisleidingen vormen geen belemmering voor externe veiligheid, omdat er hier sprake is van een veel grotere afstand dan 580 meter.

3 Conclusie en aanbevelingen

In deze quickscan externe veiligheid is geïnventariseerd of er belemmeringen zijn voor de ontwikkeling van het plangebied Waterwijk in Urk. Hierbij is gekeken naar het transport van gevaarlijke stoffen en aanwezigheid van bedrijven.

Voor de voorgenomen ontwikkeling is voor een aantal aspecten van externe veiligheid inzichtelijk gemaakt of knelpunten worden verwacht. Hieronder in tabel 3.1 wordt dit per aspect aangegeven.

Tabel 3.1 Knelpunten

Onderwerp	Knelpunt
Vervoer gevaarlijke stoffen over water	Nee
Vervoer gevaarlijke stoffen over spoor	Nee
Vervoer gevaarlijke stoffen door buisleidingen	Nee
Vervoer gevaarlijke stoffen over de weg	Nee
Bedrijven met gevaarlijke stoffen	Nee

Vervoer van gevaarlijke stoffen over weg, water en spoor, door buisleidingen vormt geen knelpunt voor de ontwikkeling. Ook de aanwezigheid van bedrijven vormt geen knelpunt voor de ontwikkeling. De ontwikkeling binnen het plangebied ligt buiten de mogelijke invloedsafstand.

Op basis van deze informatie concluderen we daarom dat de voorgenomen ontwikkeling van het plangebied Waterwijk in Urk vanuit het oogpunt van externe veiligheid inpasbaar is en ook buiten de invloedsgebieden blijft van de mogelijke bronnen van de externe veiligheidsrisico's in de omgeving.

Bijlage 1

Wettelijk kader

Nieuwe ontwikkelingen dienen getoetst te worden aan de regelgeving voor externe veiligheid. Hierbij spelen het vervoer van gevaarlijke stoffen en de bedrijvigheid in de omgeving van het plangebied een rol. Het (wettelijk) kader voor bedrijven en het transport van gevaarlijke stoffen over de weg verschilt van het transport van gevaarlijke stoffen via buisleidingen. In onderstaande paragrafen worden de wettelijk kaders geschetst voor deze drie bronnen van risico's.

Bedrijven

Besluit Externe veiligheid Inrichtingen (Bevi)

Toetsing van ruimtelijke plannen aan het externe veiligheidsbeleid vindt plaats op basis van het Besluit Externe Veiligheid Inrichtingen (Bevi).

In het Bevi zijn milieukwaliteitseisen geformuleerd. Het besluit maakt een onderscheid tussen:

- Plaatsgebonden risico: risico op een plaats buiten een inrichting uitgedrukt als een kans per jaar dat een persoon die onafgebroken en onbeschermd op die plaats zou verblijven, overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongewoon voorval binnen die inrichting waarbij een gevaarlijke stof betrokken is
- Groepsrisico: Cumulatieve kansen per jaar dat ten minste 10, 100 of 1000 personen overlijden als rechtstreeks gevolg van hun aanwezigheid in het invloedsgebied van een inrichting en een ongewoon voorval binnen die inrichting waarbij een gevaarlijke stof betrokken is

Daarnaast maakt het besluit onderscheid tussen kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten. Het Bevi geeft een overzicht van type gebouwen en functies die onder één van deze twee categorieën valt. Samengevat kan de volgende onderverdeling gemaakt worden:

- Kwetsbaar: (1) woningen, (2) gebouwen bestemd voor het verblijf van minderjarigen, ouderen, zieken of gehandicapten, en (3) gebouwen waarin grote aantallen personen gedurende een groot gedeelte van de dag aanwezig plegen te zijn
- Beperkt kwetsbaar: (1) woningen van derden met een dichtheid van maximaal twee woningen per hectare, (2) kleinere kantoorgebouwen en hotels, restaurants, winkels, sporthallen, zwembaden en speeltuinen, bedrijfsgebouwen, (3) objecten met een hoge infrastructurele waarde

De toetsingnormen uit het Bevi zijn:

- Plaatsgebonden risico
 - Kwetsbaar object: 10^{-6} ; dit is een grenswaarde waar aan voldaan moet worden
 - Beperkt kwetsbaar object: 10^{-6} , dit is een richtwaarde waar alleen op basis van een zorgvuldige onderbouwing van afgeweken mag worden

-
- Groepsrisico: De berekening van de cumulatieve kans dat 10, 100 of 1000 mensen komen te overlijden als gevolg van een ongevoerd voorval binnen die inrichting waarbij een gevaarlijke stof betrokken is. Deze wordt uitgedrukt in een F(N)-curve. Deze F(N)-curve wordt afgezet tegen de toetsingsnorm. De oriënterende waarde van het groepsrisico is gelijk aan $10^{-3}/N^2$ met N het aantal slachtoffers. De toetsingsnorm is een oriënterende waarde waar alleen met gewichtige redenen van afgeweken mag worden
 - Maximale effectafstanden: De maximale effectafstand is de grootste afstand tussen de locatie van een incident met gevaarlijke stoffen en de locatie waar nog een kans bestaat op dodelijke slachtoffers. De 1 % letaliteitskans wordt gezien als de maximale effectafstand. De afstand die behoort bij de 1 % letaliteitskans wordt bepaald voor twee verschillende weertypen. De maximale effectafstand wordt niet als zodanig genoemd in het Bevi, maar deze afstand kan een rol spelen bij de rampenbestrijding

Overige risico's vanuit bedrijven

Bedrijven die niet onder de BEVI vallen kunnen desondanks een risicocontour hebben en daarmee een mogelijk knelpunt vormen voor de voorgenomen ontwikkeling op de planlocatie.

Een inventarisatie van deze risico's heeft plaatsgevonden in het bedrijfsmilieuzoneringsonderzoek (kenmerk R001-4699787GME-V01). Hierbij is rekening gehouden met alle gevaarsaspecten, inclusief brandgevaar en stofexplosies. Op deze manier is een volledig beeld ontstaan van mogelijke knelpunten die een bedreiging vormen voor de planontwikkeling.

Circulaire Risiconormering Vervoer Gevaarlijke Stoffen (circulaire Rnvgs)

In de circulaire wordt de risicobenadering uitgewerkt voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Het vervoer van gevaarlijke stoffen binnen inrichtingen valt niet binnen het toepassingsbereik. In de Circulaire risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen (2004) is het beleid uit de gelijknamige Nota wederom weergegeven, verduidelijkt en op onderdelen aangepast aan het beleid zoals dat in de wettelijke regeling voor inrichtingen is verwoord.

Dat beleid wordt in de Circulaire geoperationaliseerd door de introductie van de risicobenadering.

De risicobenadering bestaat uit een drietal stappen:

1. Identificatie van risico's
2. Normstelling en toetsing aan normen
3. Indien noodzakelijk risicoreductie bij overschrijding van normen

Er wordt onderscheid gemaakt tussen:

- **Plaatsgebonden risico:** De norm voor het plaatsgebonden risico voor het vervoer van gevaarlijke stoffen ligt in principe op 10^{-6} per jaar (is een kans van 1 op 1.000.000 per jaar). Voor nieuwe situaties (nieuwe routes, significante toename in transportstromen en nieuwe kwetsbare bestemmingen) geldt deze norm als grenswaarde. Voor bestaande situaties met een plaatsgebonden risico hoger dan 10^{-6} per jaar geldt de norm als een streefwaarde. In dergelijke situaties geldt een stand-still beginsel totdat aan de norm van 10^{-6} wordt voldaan. Voor kwetsbare bestemmingen die zich binnen een gebied bevinden met een plaatsgebonden risico hoger dan 10^{-5} is eerst sprake van een dringende sanering
- **Groepsrisico:** In relatie tot groepsrisico is een vergelijkbare benadering voorzien als ten aanzien van inrichtingen. Het groepsrisico is de kans per jaar per kilometer transportroute dat een groep van 10 of meer personen in de omgeving van de transportroute in één keer het dodelijk slachtoffer wordt van een ongeval op die transportroute. Voor het groepsrisico is een oriëntatiewaarde vastgesteld die afhankelijk is van het aantal dodelijke slachtoffers per kilometer transportroute:
 - Voor 10 of meer dodelijke slachtoffers is de oriëntatiewaarde gelijk aan 10^{-4} (is een kans van 1 op 10.000 per jaar)
 - Voor 100 of meer dodelijke slachtoffers is deze gelijk aan 10^{-6}
 - Voor 1000 of meer dodelijke slachtoffers is deze gelijk aan 10^{-8} (voor deze en tussenliggende waarden geldt overigens de formule $10^{-2}/N^2$, waarbij N gelijk is aan het aantal dodelijke slachtoffers)
- **Maximale effectafstanden:** de maximale effectafstand is de grootste afstand tussen de locatie van een incident met gevaarlijke stoffen en de locatie waar nog een kans bestaat op dodelijke slachtoffers. Voor vervoer is de 10^{-8} -contour de maximale effectafstand

Nieuw beleid: Basisnet

Bij het vervoer van gevaarlijke stoffen spelen belangen op het gebied van vervoer, ruimtelijke ontwikkeling en veiligheid een grote rol. Er zijn steeds meer ontwikkelingen in Nederland zichtbaar die zorgen voor spanning tussen deze belangen. Met het doel een duurzaam evenwicht te creëren tussen het vervoer van gevaarlijke stoffen, ruimtelijke ontwikkelingen en veiligheid is het Basisnet ontstaan: een project dat het ministerie van Verkeer en Waterstaat samen met onder andere het ministerie van VROM, gemeenten, provincies en bedrijfsleven uitvoert. Het Basisnet bestaat uit drie kaarten waarop bestaande spoor-, vaar- en rijkswegen onderverdeeld zijn in drie categorieën routes:

- Routes waar het vervoer van gevaarlijke stoffen geen beperkingen krijgt opgelegd, maar waar wel ruimtelijke beperkingen gelden
- Routes waar zowel beperkingen voor het vervoer als voor de ruimtelijke ontwikkeling gelden
- Routes waar alleen beperkingen voor het vervoer zijn

Het Basisnet wordt vastgelegd in regelgeving.

Buisleidingen

Circulaire hoge druk gasleidingen (VROM, 1984)

Voor aardgastransportleidingen met een werkdruk van 20 bar of meer (hierna hogedruk aardgasleidingen) zijn veiligheidsafstanden vastgesteld in de circulaire 'Zonering langs hogedruk aardgastransportleidingen'. In tabel b1.1 staan de veiligheidsafstanden die zijn opgenomen in de circulaire.

Tabel b1.1 Toetsingsafstand aardgas in meters (VROM, 1984). Voor afwijkende diameters lineair inter- of extrapoleren

<i>Diameter</i>	<i>Bedrijfsdruk</i>		
	<i>20-50 bar</i>	<i>50-80 bar</i>	<i>80-110 bar</i>
2"	20	20	20
4"	20	20	25
6"	20	25	30
8"	20	30	40
10"	25	35	45
12"	30	40	50
14"	35	50	60
16"	40	55	70
18"	45	60	75
24"	60	80	95
30"	75	95	120
36"	90	115	140
42"	105	130	160
48"	120	150	180

Het streven dient erop gericht te zijn tenminste de toetsingsafstand aan te houden van de leiding tot woonbebouwing of bijzonder object. Planologische, technische en economische belangen kunnen tot een kleinere afstand dan de toetsingsafstand leiden. In die gevallen dienen minimaal de afstanden te worden aangehouden zoals aangegeven in tabel b1.2.

Tabel b1.2 Minimale afstanden tot woonbebouwing en bijzondere objecten in meters. Voor afwijkende diameters lineair inter- of extrapoleren

Diameter	Incidentele bebouwing & bijzondere objecten categorie II			Woonwijk & flatgebouw & bijzondere objecten categorie I		
	20 - 50 bar	50 - 80 bar	80 - 110 bar	Bedrijfsdruk		
	20 - 50 bar	50 - 80 bar	80 - 110 bar	20 - 50 bar	50 - 80 bar	80 - 110 bar
2"	4	5	5	4	5	5
4"	4	5	5	4	5	5
6"	4	5	5	4	5	7
8"	4	5	5	7	8	10
10"	4	5	5	9	10	14
12"	4	5	5	14	17	20
14"	4	5	5	17	20	25
16"	4	5	5	20	20	25
18"	4	5	5	¹⁾	20	25
24"	4	5	5	¹⁾	25	25
30"	4	5	5	¹⁾	30	35
36"	4	5	5	¹⁾	35	45
42"	4	5	5	¹⁾	45	55
48"	4	5	5	¹⁾	50	60

¹⁾ Afstand te bepalen in overleg tussen de bij een project betrokken partijen

Tabel b1.3 Objecten categorie I en II

Objecten categorie I	Objecten categorie II
<ul style="list-style-type: none">• Bejaardenoorden, verpleeginrichtingen, ziekenhuizen en sanatoria, zwakzinnigeninrichtingen en psychiatrische ziekenhuizen, gezinsvervangende tehuizen• Scholen• Complexen waarin meer dan 5 winkels zijn gevestigd en waarvan het gezamenlijke vloeroppervlak meer dan 1000 m2 bedraagt, en winkels met een totaal vloeroppervlak van meer dan 2000 m2 per object• Hotels, restaurants en kantoorgebouwen, bestemd voor meer dan 50 personen per object• Telecommunicatiegebouwen, gebouwen met vluchtleidingsapparatuur en andere kwetsbare objecten met een hoge infrastructurele waarde'• Installaties en bovengrondse opslagtanks voor brandbare, explosieve of giftige stoffen en andere objecten die door secundaire effecten een verhoogd risico met zich meebrengen• Campings bestemd voor het verblijf van meer dan 50 personen, volkstuincomplexen waarop meer dan 25 tuinhuisjes, mede bestemd voor het verblijf van personen, aanwezig zijn en andere recreatieterreinen, bestemd voor het verblijf gedurende meer aaneengesloten dagen van het jaar van meer dan 50 personen	<ul style="list-style-type: none">• Sporthallen en zwembaden• Winkels voor zover zij niet onder categorie I vallen• Hotels, restaurants en kantoorgebouwen voor zover zij niet onder categorie I vallen• Bedrijfsgebouwen, voor zover zij niet onder categorie I vallen evenals incidentele dienst- en bedrijfswoningen die op industrieterreinen voorkomen, met een gemiddelde dichtheid aan dienst- of bedrijfswoningen van ten hoogste één per hectare• Speeltuinen, sportvelden, openluchtwembaden en andere recreatieterreinen, voor zover deze recreatieterreinen niet onder categorie I vallen

De circulaire, die is uitgebracht in 1984, wordt momenteel herzien. De nieuwe regelgeving zal naar verwachting normen voor het plaatsgebonden risico en een verantwoordingsplicht voor het groepsrisico bevatten (analoog aan het Bevi) [VROM (brief veiligheidsafstanden voor hogedruk aardgasleidingen), 2007]. Vanwege nieuwe inzichten in de berekening van risico's, zullen de nieuwe afstanden verschillen van de afstanden in de circulaire.

Hoewel de huidige circulaire nog van kracht is, adviseert VROM om bij het vaststellen van nieuwe ruimtelijke plannen al rekening te houden met de nieuwe inzichten [Eisen omgevingsdata in het kader van groepsrisicoberekeningen bij ruimtelijke ontwikkeling, revisie 4, N.V. Nederlandse Gasunie, december 2008] . Inmiddels is door het RIVM en Gasunie een nieuwe rekenmethodiek voorgesteld. Zolang de nieuwe afstanden nog niet officieel zijn vastgesteld en gemeenten een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling willen realiseren, kunnen zij de Gasunie vragen om een QRA-berekening uit te voeren.

Tabel b1.4 Diameter en druk afhankelijke afstand ter inventarisatie bebouwing bij een bepaald tracé [VROM, 2008]

<i>Diameter</i>	Inventarisatieafstand (IA) (m)		
	<i>40 bar</i>	<i>66.2 bar</i>	<i>80 bar</i>
4"	45	60	65
6"	70	90	95
8"	95	120	130
10"	120	150	160
12"	140	170	180
14"	150	190	200
16"	170	210	230
18"	200	240	260
20"	220	270	290
24"	260	310	330
30"	310	380	400
36"	360	430	470
42"	400	490	520
48"	440	540	580

Overige buisleidingen

In de Circulaire 'Bekendmaking van beleid ten behoeve van de zonering langs transportleidingen voor brandbare vloeistoffen van de K1-, K2- K3-categorie' van VROM uit 1991 zijn veiligheidsafstanden vastgelegd. K1-vloeistoffen zijn licht ontvlambaar (bijvoorbeeld benzine en spiritus). K2-vloeistoffen zijn ontvlambaar (bijvoorbeeld petroleum, terpentijn en thinner). Onder K3-vloeistoffen vallen gas- en dieselolie. In de notitie 'Risicoafstanden voor buisleidingen met brandbare vloeistoffen K1K2K3' van het RIVM (2007) staat een tabel opgenomen met de afstanden. Momenteel wordt een AMvB buisleidingen ontwikkeld. Zodra deze in werking treedt, wordt de bestaande Circulaire ingetrokken. Verwacht wordt dat voor transportleidingen niet meer de afstanden uit de Circulaire gebruikt worden, maar dat de plaatsgebonden risico contour van 10^{-6} per jaar gaat gelden in combinatie met een verantwoordingsplicht voor het groepsrisico.